

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА "РОМАНОВА ПРОТИ УКРАЇНИ"

(Заява № 33089/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

13 грудня 2007 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Романова проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. П. Лоренцен (P. Lorenzen), Голова,
п. К. Юнгвірт (K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Дж. Боррего Боррего (J. Borrego Borrego),
пані Р. Ягер (R. Jaeger),
п. М. Віллігер (M. Villiger), судді,
та пані К. Вестердік (C. Westerdiek), секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 20 листопада 2007 року,
вносить таке рішення, що було прийняте в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 33089/02), поданою проти України до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянкою України пані Романовою Тетяною Леонідівною (далі — заявниця) 8 серпня 2002 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — паном Юрієм Зайцевим.
3. 14 лютого 2006 року Суд вирішив направити цю заяву Уряду. Відповідно до положень пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявниця народилась у 1951 році та проживає у місті Миколаєві.

A. Провадження щодо першого звільнення заявниці

5. З 1991 року по 1996 рік заявниця працювала у приватній компанії Н., яка обслуговувала гуртожитки студентів Українського державного морського технічного університету (УДМТУ). У 1996 році УДМТУ, після судового спору з Н., який тривав один рік, розірвав контракт з Н. та поновив на роботі більшість колишніх працівників Н., проте заявницю не поновив.
6. У травні 1996 року заявниця подала судовий позов до Н. та УДМТУ про незаконне звільнення. 26 липня 1996 року місцевий суд Центрального району міста Миколаєва (далі — районний суд) затвердив мирову угоду між сторонами та закрив провадження у справі.
7. 4 вересня 2001 року за клопотанням заявниці районний суд поновив провадження у зв'язку з переглядом справи за нововиявленими обставинами. У ході провадження заявниця відмовилась від позову до Н.
8. 24 вересня 2001 року районний суд у складі судді А., який розглядав справу одноособово, задовольнив позов заявниці та зобов'язав УДМТУ негайно поновити її на роботі. УДМТУ оскаржив це рішення.

9. 27 лютого 2002 року апеляційний суд Миколаївської області (далі — апеляційний суд) скасував зазначене рішення та направив справу на новий розгляд до районного суду в іншому суддівському складі.

10. Справа знову була розглянута суддею А., який 12 липня 2002 року відмовив у задоволенні позову заявниці як необґрунтованого. Заявниця оскаржила це рішення. 25 вересня 2002 року апеляційний суд залишив рішення суду першої інстанції без змін та відхилив скаргу заявниці. Питання правомочності судді А. переглядати цю справу по суті не коментувалось в цій ухвалі апеляційного суду.

11. Заявниця подала касаційну скаргу, стверджуючи, між іншим, що її справа була розглянута суддею, який не був правомочний це робити. 19 лютого 2003 року Верховний Суд України відхилив скаргу заявниці, встановивши, що не було жодних порушень норм процесуального чи матеріального права з боку судів нижчих інстанцій.

В. Наступні провадження

1. Провадження щодо зобов'язання поновити на роботі

12. У жовтні 2002 року УДМТУ звернувся до районного суду із заявою про поворот виконання рішення від 24 вересня 2001 року щодо зобов'язання поновити заявницю на роботі. 24 грудня 2002 року районний суд ухвалив, що оскаржуване зобов'язання втратило свою юридичну силу 27 лютого 2002 року, оскільки апеляційний суд скасував рішення, яке містило відповідне зобов'язання. Суд також вказав УДМТУ «на вирішення питання про звільнення [заявниці]». Заявниця оскаржила це рішення.

13. 13 березня 2003 року апеляційний суд виключив з оскаржуваного рішення посилання на необхідність вирішити питання про звільнення заявниці та в іншій частині ухвалу районного суду залишив без змін. 19 травня 2003 року Верховний Суд України відхилив касаційну скаргу заявниці.

2. Провадження щодо другого звільнення

14. 26 грудня 2002 року заявницю було звільнено з УДМТУ. Вона звернулась до суду з позовом про поновлення на роботі та стягнення втраченого заробітку. 23 серпня 2003 року районний суд відмовив в задоволенні її позовних вимог, вказавши, що заявницю було прийнято на роботу до УДМТУ на підставі рішення суду від 24 вересня 2001 року про зобов'язання поновити її на роботі, яке було скасовано 27 лютого 2002 року.

15. Апеляційна та касаційна скарги заявниці були відхилені відповідно апеляційним судом 22 липня 2003 року та Верховним Судом України 31 жовтня 2003 року.

3. Позов про стягнення несплаченої заробітної плати

16. 27 серпня 2003 року заявниця звернулась до суду з позовом до УДМТУ, у якому вона зазначила, що їй не було виплачено заробітну плату у повному обсязі. 1 лютого 2004 року суд відмовив у задоволенні цього позову. 13 лютого 2004 року апеляційний суд відхилив апеляційну скаргу заявниці на це рішення.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

17. Відповідна частина статті 21 Цивільного процесуального кодексу від 18 липня 1963 року (далі — Кодекс), в редакції на той час, передбачала таке:

«Суддя, який брав участь у вирішенні справи в суді першої інстанції, не може розглядати цю ж справу в судах апеляційної і касаційної інстанцій, а також брати участь у її новому розгляді у першій інстанції після скасування попереднього рішення».

18. Стаття 336 Кодексу перераховує підстави для скасування судом касаційної інстанції судових рішень і передачі справи на новий розгляд.

Ця стаття, у відповідній частині, передбачала:

«Судове рішення підлягає скасуванню з направленням справи на новий розгляд, якщо:

1) справа розглянута неправомочним суддею або складом суду».

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

19. Заявниця скаржилась за статтею 6 Конвенції на несправедливий характер провадження у справі про перше звільнення. Вона, зокрема, стверджувала, що склад районного суду, який розглядав її справу вдруге (після повернення справи на новий розгляд), всупереч національному законодавству був представлений тим же суддею, який розглядав її справу вперше. Заявниця стверджувала про порушення її права на розгляд справи «незалежним і безстороннім судом, встановленим законом» у значенні пункту 1 статті 6 Конвенції, який передбачає таке:

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи... незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

A. Щодо прийнятності

20. Сторони не надали своїх зауважень щодо прийнятності цієї заяви. Суд зауважує, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він далі зазначає, що вона не є непринятною за будь-яких інших підстав. Таким чином, вона повинна бути визнана прийнятною.

B. Щодо суті

21. Заявниця стверджувала, що всупереч статті 21 Цивільного процесуального кодексу (ЦПК) суддя А. двічі приймав участь у розгляді її цивільної справи у суді першої інстанції.

22. Уряд не надав зауважень по суті цієї скарги.

23. По-перше, Суд зазначає, що питання відсутності «безстороннього» суду та суду, «встановленого законом», співпадають за обставин цієї справи.

24. Стаття 21 ЦПК передбачає, що суддя, який брав участь у вирішенні справи в суді першої інстанції, не може брати участь у її новому розгляді після повернення справи судом вищої інстанції (див. пункт 17 вище). Ця стаття демонструє мету національного законодавства усунути всі розумні сумніви щодо безсторонності такого суду (див. «Пфайфер та Планкл проти Австрії» (Pfeifer and Plankl v. Austria), рішення від 25 лютого 1992 року, Серія А, № 227, п. 36). Відповідно недотримання цієї норми означає, що апеляційна скарга заявниці розглядалась судом, чію безсторонність навіть з позиції національного законодавства можна піддати сумніву («Обершлік проти Австрії» (Oberschlick v. Austria), № 1, рішення від 23 травня 1991 року, Серія А, № 204, п. 49).

25. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

26. За цих обставин Суд не вважає за необхідне розглядати скаргу заявниці на несправедливість провадження в цілому, яке стосувалось першого її звільнення.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

27. Заявниця скаржилась на тривалість судового провадження у справі про перше звільнення та на несправедливий характер проваджень у справах про зобов'язання поновити на роботі, про друге звільнення та про стягнення невиплаченої заробітної плати.

28. Уважно дослідивши скарги заявниці, виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак порушення прав та свобод, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.

29. Відповідно Суд відхиляє цю частину заяви як явно необґрунтовану згідно із пунктами 3 і 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

30. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

31. Заявниця вимагала 68 000 євро компенсації втрати заробітку, спричиненої нібито несправедливими рішеннями суду, та 500 000 грн (приблизно 145 000 євро) компенсації моральної шкоди.

32. Уряд заперечив ці вимоги та зазначив, що немає причинного зв'язку між стверджуваним порушенням та матеріальною шкодою, що вимагається. Щодо вимоги заявниці про відшкодування моральної шкоди Уряд стверджував, що ця вимога була надмірною та необґрунтованою.

33. Суд не вбачає причинного зв'язку між встановленим порушенням та матеріальною шкодою, що вимагається. Відповідно він відхиляє цю вимогу.

34. Проте Суд вважає, що заявниця зазнала страждань, які не можуть бути компенсовані тільки встановленням порушення. Вирішуючи на засадах справедливості, Суд присуджує заявниці 500 євро компенсації моральної шкоди, включаючи всі податки, які можуть бути утримані із цієї суми.

B. Судові витрати

35. Заявниця також вимагала 114 євро компенсації судових витрат, яких вона зазнала у зв'язку із зверненням до Суду, включаючи 49 євро витрат на медичне обслуговування.

36. Уряд закликав Суд обмежити присуджені кошти тими судовими витратами, які були фактично понесені та необхідні, а також якщо сума витрат була розумною.

37. Керуючись критеріями, які встановлені практикою Суду, та вирішуючи на засадах справедливості, Суд вважає за доцільне присудити заявниці 65 євро компенсації судових витрат, включно із сумою будь-якого податку, який може бути утриманий із цієї суми.

C. Пеня

38. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу щодо несправедливості провадження у справі про звільнення прийнятною, а решту заяви — непринятною;
2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку із розглядом справи заявниці судом, який не був «незалежним і безстороннім судом, встановленим законом»;
3. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо несправедливості провадження в цілому у справі про перше незаконне звільнення;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці зазначені нижче суми, конвертовані у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 500 євро (п'ятсот євро) відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 65 євро (шістдесят п'ять євро) відшкодування судових витрат;
 - (iii) з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнутий із зазначених сум;
 - (b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсотки;
5. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено у письмовій формі 13 грудня 2007 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК (Claudia Westerdiek)
Секретар секції

Пеер ЛОРЕНЦЕН (Peer Lorenzen)
Голова секції